

SAMENWERKEN¹

De Narcis-Queridoschool is gelegen in de Bos en Lommerbuurt in Amsterdam. Het is een arbeiderswijk en de laatste jaren neemt het aantal buitenlandse gezinnen erg toe. Dit werkt door naar onze school. Veertig procent van onze leerlingen is van buitenlandse afkomst. Er zijn dan ook twee OETC-leerkrachten aan onze school verbonden, een Turkse en een Marokkaanse. Zij geven alleen les aan de kinderen van onze school. Zij behoren volledig tot het schoolteam en zijn voor de Nederlandse leerkrachten van zeer groot belang, omdat zij een toegang vormen naar de ouders, de taal spreken en veel weten over de tradities, gewoonten en sociale structuren. Voor de ouders en kinderen vormen zij iets vertrouwds en eigens en de ouders komen vaak met hun problemen bij hen. Die worden dan, als ze belangrijk zijn, doorspeeld naar de klasseleerkrachten.

De doelstellingen van onze school met betrekking tot intercultureel onderwijs zijn in het kort:

- 1 Weerbaar maken van de kinderen.
- 2 Acceptatie van elkaar, zonder waardeoordeel.
- 3 Bewustwording eigen cultuur.
- 4 Het creëren van een situatie waarin kinderen met verschillende culturele achtergronden samen spelen en werken.

In het verleden hadden de OETC-leerkrachten en ik al veel dingen samen gedaan, zoals ouderbezoek, feestjes in de klas, lesvoorbereidingen, helpen bij oudercontactavonden, bijwonen van elkaars lessen, enzovoort. Hierdoor leerden de buitenlandse ouders mij ook beter kennen en ik kreeg zelfs uitnodigingen voor bruiloften.

Aan het begin van het schooljaar 1984-1985 kreeg ik een klas waarin veel buitenlandse kinderen zaten. Ik merkte dat velen van hen zich schaamden voor hun moedertaal. Ik vertelde dat aan de OETC-leerkracht Turks en we besloten om er samen wat aan te gaan doen. Na overleg kwamen we tot de conclusie dat de taalkeuze-activiteiten het meest geschikt waren om dit op te lossen, omdat diverse uitgangspunten en doelstellingen van het inter-

cultureel onderwijs aansloten bij de doelstellingen van de taalkeuze-activiteiten, zoals die waren geformuleerd in het deelschoolwerkplan moedertaalonderwijs Narcis-Querido.

Deze activiteiten vinden eens in de één of twee weken in mijn groep plaats. Ze verlopen als volgt.

Eerst hebben we een kringgesprek, dat ik meestal begin met een verhaaltje om de kinderen enigszins houvast en steun te geven. Uit dit verhaaltje komt een bepaald gevoel naar voren. Dan vraag ik de kinderen of zij gelijksoortige ervaringen hebben gehad. Ze mogen vertellen totdat ze niets meer weten. De kinderen zijn niet verplicht om wat te zeggen. Daarna worden er enkele trefwoorden op het bord geschreven. Aan de hand hiervan noemen de kinderen activiteiten die ze willen doen. Dan mogen ze kiezen aan welke activiteit ze willen deelnemen, met de restrictie dat ze elke keer iets anders moeten kiezen en dat de groepjes minimaal twee en maximaal vier kinderen groot zijn.

Als dat gebeurd is gaat elk groepje aan de gang. Ondertussen loop ik rond om te kijken of alles goed gaat. Dit duurt meestal drie kwartier. Daarna gaan we weer bij elkaar zitten en dan wordt er verslag uitgebracht.

Taalactiviteiten rond discriminatie

Het nu volgende verslag gaat over taalactiviteiten rond het onderwerp discriminatie. Het is uitgevoerd in mijn klas, een bovenbouwgroep van 30 kinderen, van wie vier Turks, 10 Marokkaans, vier Surinaams en 12 Nederlands. Ik begin met een verhaaltje over hoe ik eens werd behandeld in een land waar ze het niet zo op westerlingen hebben begrepen. De kinderen haken hier gretig op in en er komt heel wat los. Hier volgen wat reacties:

- Rachid, een Marokkaanse jongen, vertelt dat hij eens een krantenwijk wilde nemen. Toen hij bij het agentschap ging vragen, kreeg hij te horen dat er niets meer was. Toen een Nederlands vriendje een uur later ging vragen, kreeg hij direct een wijk. Dit vindt hij nog steeds erg gemeen.
- Jennifer, een Surinaams meisje, vertelt dat

- ze wel eens voor zwarte wordt uitgeschol-
den en dat haar moeder zegt dat ze zich
daar niets van aan moet trekken of dat ze
moet terugschelden met bleekscheet.
- Martine, een Nederlands meisje, vertelt dat
er bij bepaalde burens veel negatieve dingen
over buitenlanders gezegd worden. Ze zegt
dat ze dit wel lullig vindt, maar dat ze zelf
ook wel eens meedoet.
 - Kees vertelt dat veel mensen bij het schel-
den willen kwetsen en dat ze daarom maar
Turk of zwarte roepen.

Daarna laat ik de kinderen de activiteiten op-
noemen die ze kunnen doen naar aanleiding
van hun vertelsels. Het volgende komt eruit:

<i>Tekening</i>	<i>Bordtekening</i>
<i>Toneel</i>	<i>Verhaal</i>
<i>Hoorspel</i>	<i>Gedichtje</i>
<i>Mime</i>	<i>Rebus of puzzel</i>

De kinderen kiezen en gaan aan de gang.
Sommige groepjes moeten wel even op weg
worden geholpen. Bij de bordtekenploeg moet
ik ingrijpen, omdat ze elkaar met krijtjes lopen
te bekogelen. Na enige tijd zijn ook zij lekker
bezig. Na 35 minuten bemerk ik dat het zo'n
beetje op zijn eind loopt en ik roep de kinderen
bij elkaar. Als iedereen weer rustig in de kring
zit, begint het verslag-uitbrengen. Mijn streven
is om iedereen in een groepje wat te laten ver-
tellen, maar dat lukt niet altijd.
Hier volgen drie voorbeelden van een
groepsverslagje.

Mime

Chadisja, Salema en Gisela vertellen dat het
over een Marokkaans meisje gaat, dat op het
plein niet mee mag spelen. Hieruit ontstaat
een ruzie, maar die wordt opgelost en dan
mag het kind wel meedoen. Hierna volgt het
mimespel.

Bordtekening

Clyde, Boukhir en Rachid vertellen dat de teke-
ning een nagenoeg lege bar voorstelt met aan
de linkerkant een man die portier is en de deur
opendoet. Boven de man hebben ze een ballon
getekend waarin staat geschreven: 'Sorry
Achmed, het is vol'.

Hoorspel

Mehmet, Martje, Aysel en Arzu vertellen dat
ze vijf personen hebben gespeeld. Aysel heeft
zowel een Turks meisje als de inleidster ge-

daan. Hierna wordt de cassetterecorder
aangezet.

Inleidster: Drie meisje spelen op straat. Er
komt een jongen aanlopen die tegen een van
de meisjes opbotst.

Martje: Hé! Kijk uit je doppen!

Mehmet: Ne oluyor yahu!

Martje: Wat zeg je nou weer?

Mehmet: Ne diyorsun? Ben Hollandaca
bilmiyorum!

Martje: Hé! Aysel en Arzu willen jullie even ko-
men? Deze jongen spreekt een taal die ik niet
kan verstaan. Kijken jullie eens of dat Turks
is?

Aysel: OK.

Arzu: Ik zal mijn best doen!

Aysel: Sen Hollanda'ya yeni mi geldin?

Mehmet: Evet.

Arzu: Hollandaca bilmiyor musun?

Mehmet: Hayir, bilmiyorum.

Aysel: Ik vroeg hem 'Ben je pas in Holland?'
Toen zei hij: 'Ja.'

Arzu: Ik vroeg hem of hij Nederlands kon en
toen zei hij van niet.

Martje: Dat wist ik niet! Godsamme! Zeg hem
dat hij beter uit moet kijken waar hij loopt!

Aysel: Dat zal ik doen. Mehmet yolda yürürken
etrafina bak!

Mehmet: O da biraz dikkat etsin!

Arzu: Mehmet zegt dat jij ook een beetje uit
moet kijken.

Martje: Zal ik doen!

Inleidster: Zo zie je maar. Als je elkaar be-
grijpt, heb je ook minder ruzie!

Het leuke van dit hoorspelletje vind ik dat de
kinderen uit zichzelf Mehmet die pas twee
maanden in Nederland is en nog geen woord
Nederlands spreekt, erbij hebben betrokken.
Hij vond het zelf ook erg leuk. Dat was ten-
minste wel aan zijn gezicht te zien, toen hij
zijn eigen stem hoorde. Bovendien komt de ei-
gen taal van de Turkse kinderen op een heel
natuurlijke manier aan bod.

Als eerste aanzet tot intercultureel onderwijs
lijkt deze les aardig gelukt. De kinderen heb-
ben goed meegedaan en zij hebben enthousi-
ast gewerkt, wat ik vooral tot uiting vind ko-
men in de groepsverslagen.

Het is mij ook duidelijk geworden dat de
OETC-leerkrachten zeer nadrukkelijk bij de
voorbereidingen dienen te worden betrokken
en wel om de volgende redenen:

- Zij zijn in staat om aan te geven wat de beleveniswereld van een buitenlands kind is.
- Zij kunnen ouders beter bij het onderwijs betrekken.
- Zij spreken de taal.
- Zij hebben meer inzicht in de identiteitscrisis waarin deze kinderen vaak verkeren (schamen voor de eigen taal).
- Zij kunnen onderwerpen aandragen die specifiek zijn voor hun cultuur en die bij Nederlandse kinderen ook aanslaan. Ik noem hierbij schimmenspel, dansen, eten, enzovoort.

Van deze lessen moeten vervolgens verslagen gemaakt worden. Hier kunnen de collega's dan profijt van trekken en erop doorgaan.

Noot

- 1 Met dank aan P. Nalbantoglu.

Literatuur

Deelschoolwerkplan moedertaalonderwijs Narcis-Querido augustus 1981
Discussienota Intercultureel Onderwijs ontwikkelingsproject basisschool midden-west Narcis-Querido e.a. februari 1983
Nieuwsbrief Intercultureel Onderwijs Advies- en Begeleidingscentrum voor het onderwijs te Amsterdam